

تأثیر عینی کردن بهشت و جهنم در زندگی / قانون گریزی نشانه باور ضعیف به حسابرسی دقیق الهی است

یک پژوهشگر با بیان اینکه ناظر حقیقی بر رفتار و کردار انسانها باور آنها به زندگی پس از مرگ است، تأکید کرد: در واقع ضمانت اجرایی برای قوانین حیات بخش اسلام در زندگی فردی و اجتماعی، ایمان و باور به خدا و روز رستاخیز می باشد...

یک پژوهشگر با بیان اینکه ناظر حقیقی بر رفتار و کردار انسانها باور آنها به زندگی پس از مرگ است، تأکید کرد: در واقع ضمانت اجرایی برای قوانین حیات بخش اسلام در زندگی فردی و اجتماعی، ایمان و باور به خدا و روز رستاخیز می باشد و این باور است که موجب می شود یک کارگر ساده شهرداری مبلغ بسیار زیادی را که پیدا می کند بدون چشم داشتی به صاحبش برگرداند.

حجت الاسلام عبدالمجید زاهدت عضو هیئت علمی جامعه المصطفی العالمیه و مدیر گروه کلام مجتمع عالی امام خمینی(ره) در گفتگو با خبرنگار مهر به سؤالاتی پیرامون تأثیر معادشناسی در سبک زندگی انسان پاسخ داده است که در پی می آید:

*** خبرگزاری مهر: جناب حجت الاسلام زاهدت آثار معادشناسی و دانستن کیفیت بهشت و جهنم در زندگی یک انسان تا چه حد است و این مسئله را در جامعه امروزمان چگونه ارزیابی می کنید؟**

****حجت الاسلام عبدالمجید زاهدت:** البته باور مرحله ای بالاتر از دانستن است و آنچه موثر است باور و یادآوری و حالت ذکر است در مقابل غفلت. باور معاد و زندگی پس از مرگ از جمله پاداش و کیفر الهی، در زندگی انسان تأثیر بسیار زیاد دارد و بازدارنده حقیقی از تجاوز به حقوق دیگران، و مشوق و ترغیب کننده به رعایت حقوق و ملکه ایثار و گذشت است. ناظر حقیقی بر رفتار و کردار انسانها باور آنها به زندگی پس از مرگ است. بخش دوم سؤال شما را اینگونه پاسخ می دهم که آیا نظام اسلامی می تواند برای تک تک افراد ناظری تیزبین معین کند؟ آنگاه برای همین ناظران هم مراقب هایی بگمارد؟ در واقع ضمانت اجرایی برای قوانین حیات بخش اسلام در زندگی فردی و اجتماعی، ایمان و باور به خدا و روز رستاخیز می باشد و این باور است که موجب می شود یک کارگر ساده شهرداری مبلغ بسیار زیادی را که پیدا می کند بدون چشم داشتی به صاحبش برگرداند.

این باور است که برخی از صاحبان ثروت و مکنث را تشویق به وقف اموالشان می نماید. یعنی علاوه بر اینکه از تجاوز و تعدی به حقوق دیگران مانع می شود، ترغیب کننده به ایثار و فداکاری صاحب منصبان می شود. تصمیم گیرندگان در نظام اسلامی در کنار ایجاد دستگاه های نظارتی و تقویتی آنها، باید به فکر تقویت باورهای دینی و اعتقاد و ایمان و یادآوری آحاد مردم نسبت به فنا و پایان پذیری زندگی دنیا و ورود آنان به حیات ابدی باشند. ضامن حقیقی اجرای قوانین این باور ارزشمند است که به نظر می رسد در حال تضعیف شدن است و باید راه تقویت آن را یافت در غیر این صورت تفاوتی با سایر نظام ها و سیستم های حکومتی نخواهیم داشت. خلاصه کلام، قانون گریزی در سطوح مختلف در زندگی اجتماعی و فردی نشانگر باور ضعیف به حسابرسی دقیق الهی است.

*** در قرآن و روایات تا چه حد بر معادشناسی تأکید شده است؟**

****:** گفته شده بیش از یک سوم آیات قرآنی درباره زندگی پس از مرگ و معاد است. معادشناسی به معنی ایجاد یک نظام تربیتی و یادآوری نسبت به آتیه حتمی است، نه بیان مفاهیم صرف و بی اثر و بی روح و جدا از زندگی. قرآن و روایات به این مهم، اهتمام بسیار زیادی دارند و مکرر هشدار داده اند نسبت به آن چه انسان در پیش دارد. یعنی مرگ و قیامت و حساب و کتاب و بررسی و پاداش و کیفر از جمله این هشدارها و بیدارباش ها است. سوره بقره آیه 28 می فرماید: وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْرِي نَفْسٌ مِنْ نَفْسٍ... و حذر کنید از آن روزی که هیچ کس به کار دیگری نیاید و شفاعت هیچکس پذیرفته نشود و فدا و عوض از کسی قبول نکنند و هیچ یاری کننده و فریادری نخواهد داشت.

در آیه 123 سوره بقره نیز یک عتاب و بیدارباش نظیر این آیه وجود دارد و مانند این آیات در قرآن کریم به مناسبت های گوناگون آمده است مثل سوره تحریم آیه 6 که « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاطٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ » ای کسانی که ایمان آورده اید! خود و خانواده ی خویش را از آتشی که هیزم آن، مردم و سنگ ها هستند حفظ کنید که بر آن فرشتگانی خشن و سختگیر نگهبانند و از آنچه خدا به آنان دستور داده سرپیچی نمی کنند و آنچه را که مأمور شده اند انجام می دهند. می بینیم که خدای متعال وظیفه یادآوری معاد و روز رستاخیز را بر عهده همگان قرار داده است. اگر هر فرد نسبت به خود و نزدیکانش خیرخواهانه هشدار و تنبه دهد به تدریج جامعه رو به هدایت خواند رفت.

در سخنان امیرالمومنین علی (ع) هم یاد مرگ و تنبه و بیدارباش نسبت به زندگی جاوید بسیار زیاد است به طوری که بیشتر شبها پس از نماز عشا آن حضرت اصحاب خود را به آمادگی برای مرگ مورد خطاب قرار می دادند. آنجا که می فرمایند: تَجَهَّزُوا -رَحِمَكُمُ اللَّهُ- فَقَدْ نُودِيَ فِيكُمْ بِالرَّحِيلِ، وَ أَقِلُّوا الْعُرْجَةَ عَلَى الدُّنْيَا... آماده حرکت شوید، خدا شما را بیامرزد، که بانگ کوچ را سردادند، وابستگی به زندگی دنیا را کم کنید، و با زاد و توشه نیکو به سوی آخرت باز گردید، که پیشاپیش شما گردنهای سخت و دشوار، و منزلگاههایی ترسناک وجود دارد، که باید در آنجاها فرود آیید، و توقف کنید، آگاه باشید، که فاصله نگاههای مرگ بر شما کوتاه، و گویا چنگالهائیش را در جان شما فرو برده است، کارهای دشوار دنیا مرگ را از یادتان برده، و بلاهای طاقت فرسا آن را از شما پنهان داشته است، پس پیوندهای خود را با دنیا قطع کنید، و از پرهیزکاری کمک بگیرید.

در جای دیگر می فرمایند: عِبَادَ اللَّهِ، الْآنَ فَاعْمَلُوا وَاللَّسْنَ مُطْلَقَةً، وَالْإِبْدَانُ صَحِيحَةً، وَالْأَعْضَاءُ لِدُنَّةٍ، وَالْمُنْقَلَبُ فُسِيحٌ، وَالْمَجَالُ عَرِيضٌ، قَبْلَ إِرْهَاقِ الْقَوْتِ، وَ حُلُولِ الْمَوْتِ. فَحَقِّقُوا عَلَيْكُمْ نَزْوَلَهُ، وَ لَا تَتَنَطَّرُوا قُدُومَهُ.

بندگان خدا، اکنون عمل کنید که زبانها باز، و بدنها سالم، و اندامها فرمانبردار، و عرصه گاه کوشش و آمد و شد وسیع، و جولانگاه عمل پهناور است، پیش از آنکه فوت شتابان در رسد، و موت بر شما وارد شود. آمدن مرگ را حتم بدانید، و (بی کار) به انتظار آن ننشینید. (نهج البلاغه خطبه 187 فیض الاسلام). و نیز می فرمایند: "فکفی واعظا بموتی عاینتموهم، حملوا الی قبورهم غیر راکبین... و چگونه در چیزی طمع می ورزید که به شما مهلت نخواهد داد. آن مردگانی که با چشم خود دیده اید برای عبرت و اندرز شما کافی است. آنها را به گورستان حمل کردند اما نه اینکه خود بر مرکبی سوار شده باشند...."

* تصویرسازی و عینی کردن بهشت و جهنم چه تأثیری بر سبک زندگی افراد دارد؟ اندیشکده های دینی در این زمینه چه اقدامی باید انجام دهند؟

****:** بدیهی است که وظیفه پیامبران و اوصیاء آنان بشارت دادن به پاداش الهی و ترساندن از عذاب و غضب اوست و این مهم با بیان کلی حاصل نمی شود و تبیین جزئیات موثرتر و نافذتر است. و بیان پاداش ها و نعمت های بهشتی در تشویق و ترغیب نیکوکاران و بیان جزئیات کیفرهای دوزخ برای بدکاران و ترساندن آنان از عقاب خداوند موثرتر است از بیان کلی و مبهم. همان گونه که گفته شد پیامبران و اوصیاء آنان نیامده اند که مفهومی از پاداش و کیفر را به ذهن ما انسان های عادی و غیرمعصوم انتقال دهند بلکه؛ کار مربیان الهی تربیت و ساختن انسان ها است نه انتقال مفاهیم خشک و بی روح و بی اثر به ذهن آنان. بیان قرآن و روایات کافی است برای تربیت انسان ها، پس آنچه اندیشکده های دینی باید به آن بپردازند راه های کشف تربیت دینی و خداباوری و معادباوری از متون دینی است.

*: اگر بخواهیم اعتقاد به معاد را از یک باور کلی به یک باور مؤثر در زندگی و شیوه رفتار تبدیل کنیم چه کاری باید انجام دهیم؟

****:** تنها با بیانی همراه با عملکرد باورمند این امر ممکن می شود. اگر واعظ و خطیبی مردم را به ترس از خدا دعوت کند و در همان مجلس وعظ و خطابه در سخنانش تقوای الهی را رعایت نکند یعنی سخنانی از روی جهل و یا غفلت از حدود الهی بر زبان جاری کرده است و قطعاً از هدف مقدس خود دور خواهد شد. اگر خطیبان بدانند و متوجه باشند که عقاب واعظ بی عمل چیست، هرگز به تربیون ها نزدیک نمی شوند. تکرار و یادآوری آیات الهی قرآن کریم که کتاب انسان ساز و تنبه و بیداری دادن است با استفاده از سخنان معصومان- آن هم از زمانی که با رفتار هماهنگ باشد- راه صحیح و تنها راه موعظه تاثیرگذار است. یادآوری باور به معاد و روز جزا برای ریاست طلبان و تشنگان و شیفتگان قدرت، آنان را به فکر فرو می برد.

مولای متقیان علی (ع) می فرماید: بدترین بندگان خدا پیشوا و حاکم ستمگری است که خود گمراه است و مردم را نیز به گمراهی می کشاند. سنت ها را نابود و بدعت ها را زنده می کند. من از رسول خدا(ص) شنیدم که می فرمود: روز قیامت پیشوا و حاکم ستمگر را می آورند در حالی که یآوری ندارد و نه عذرخواهی، پس در آتش دوزخ انداخته می شود و در آن می گردد چنانچه آسیا می گردد بعد در گودی و ته جهنم حبس و بازداشت می شود. (نهج البلاغه خطبه 164 ترجمه فیض الاسلام)

آیا با توجه و یادآوری این عتاب ها دیگر کسی که توانایی علمی و عملی برای مناصب حکومتی ندارد باز جرات می کند برای رسیدن به منصب سعی و تلاش داشته باشد؟ پس یادآوری معاد و روز رستاخیر در تمام مراحل زندگی و برای تمام طبقات اجتماعی مفید و کارساز است و جامعه اسلامی را به رعایت حقوق و پرهیز از قانون گریزی و بلکه به ایثار و فداکاری سوق می دهد. این یادآوری هم با تکرار الفاظ قرآن و روایات و هم در قالب های دیگر مثل استفاده از هنر در رسانه ها ممکن و مقدور است.

خداباوری و معادباوری موجب می شود که راننده ای که تبحر ندارد یا آمادگی جسمی و روحی ندارد از قبول مسئولیت خودداری کرده و فرمان اتوبوس را به شخص دیگری که آماده است، بسپارد. در اداره اجتماع در سطوح مختلف این مطلب صادق است،

شخصی که علماً و عملاً توان انجام کاری را ندارد اگر خداترس باشد و به معاد و روز رستاخیز باور داشته باشد رفتارش را کنترل می کند و انجام کار را به دیگری می سپارد که توان انجامش را دارد. کاسب و تاجر و کارمند و سایر اقشار در هر پست و منصب و مقام، حاکم نسبت به مردم و مردم نسبت به حاکم و نسبت به خودشان اگر به یاد مرگ باشند و حساب پس دادن به حسابرس دقیق را در نظر داشته باشند، رفتارشان با برخی از آنچه امروز شاهدیم حتماً تفاوت خواهد داشت.

گفتگو از زینب ملکی